

Risicobeoordeling deskundigengroep dierziekten HPAI risico na aantonen H5 in gehouden sierwatervogels in Heeten

Aanwezig (online): Arjan Stegeman (voorzitter), Francisca Velkers, Ron Fouchier, Ingrid Keur, Teun Fabri, Evelien Germeraad, Mart de Jong, Roy Slaterus, Erik van Geloof, Martijn Stijntjes
Datum: 24 augustus 2021

Onderstaande vragen zijn vooraf aan de deskundigen gestuurd.

Vraag 1

Hoe verklaart u de besmetting met HPAI bij de eenden in Heeten?

Voor de besmetting zijn twee hypothesen. 1) Mogelijk heeft er insleep plaatsgevonden vanuit wilde vogels bijvoorbeeld afkomstig van water vlakbij de locatie. Het virus kan via wilde watervogels zijn binnengekomen omdat de dieren alleen door gaas van de buitenwereld waren afgesloten. Ook kan mest van de wilde vogels bij het verzorgen van de dieren door de houders naar binnen zijn gelopen.

2) De andere hypothese is insleep via aanvoer van de jonge siereendjes die recent zijn aangekocht vanuit een andere locatie in Nederland. Het is nog niet duidelijk om welk soort eenden het hier gaat. De jonge eenden vertoonden geen ziekteverschijnselen, maar niet alle soorten eenden tonen een duidelijk ziektebeeld na infectie. Verder epidemiologisch onderzoek (en tracersing) volgt om deze route van insleep na te gaan.

Deze nieuwe uitbraak maakt, in combinatie met de gevonden besmette wilde vogels begin augustus rond Bunschoten, duidelijk dat het vogelgriepvirus in Nederland nog aanwezig is. Helaas is de sequentie van het virus uit Eemdijk nog niet bekend. Om na te kunnen gaan of we te maken hebben met een nieuwe virusvariant die meegekomen is tijdens de vroege najaarstrek van 2021 of dat het virus nauw verwant is aan de virussen van afgelopen half jaar zal dit snel worden gesequenced.

Vraag 2

Hoe verwacht u dat HPAI zich in de wilde vogels verder zal ontwikkelen in de komende maanden?

De migratie van (water)vogels naar Nederland zal weer gaan toenemen. De eerste migrerende watervogels zijn al gearriveerd en het aantal arriverende vogels zal de komende weken en maanden verder toenemen. Het gebied rondom Heeten is niet een specifiek gebied waar grote aantallen (water)vogels (over)heen trekken (langs de ca. 11 km westelijker gelegen IJssel zijn meer verplaatsingen van watervogels te verwachten). EMC is al begonnen met actief monitoren van wilde vogels. Zij constateren dat het aantal LPAI-gevallen in de eendenkooien ook al begint toe te nemen. Ook uit omgeving Bunschoten worden via extra monitoring in opdracht van LNV nu monsters verkregen en binnenkort getest.

Verwacht wordt dat vanaf september virusamplificatie kan plaatsvinden door de toename van jonge (naïeve) dieren (die nog geen blootstelling hebben gehad aan vogelgriepvirus) die aankomen in Nederland en in groepen samenkomen en ook in contact kunnen komen met residente watervogels die mogelijk virus uitscheiden. Ook kunnen migrerende vogels nieuw virus met zich meebrengen. In vorige seizoenen was het de vraag of, wanneer en waar het virus zou binnenkomen via migratie. Nu we weten dat het virus hier nog is, is het de vraag waar en wanneer het reeds aanwezige virus zich zou kunnen amplificeren in de trekvogels, eventueel aangevuld met nieuw geïntroduceerd virus, en vervolgens mogelijk tot uitbraken zal leiden. Daarbij komt dat de lagere omgevingstemperaturen in het najaar de overlevingskansen van het virus vergroten en hiermee ook de mogelijkheid tot transmissie zowel onder wilde vogels maar ook naar vogels op bedrijven vergroot.

Vraag 3

Hoe schat u op dit moment de kans in op besmetting van Nederlandse pluimveebedrijven met H5 ten opzichte van de risicoanalyse van juli 2021 op basis waarvan de ophokplicht werd ingetrokken?

De inschatting van de deskundigen is dat het risico voor dit moment nog hetzelfde is als in juli 2021. Echter spreken ze de verwachting uit dat dit risico vanaf ongeveer half september gaat toenemen. Hoe het risico daadwerkelijk toeneemt laat zich lastig voorspellen, maar hangt samen met de vogelmigratie die vanaf september substantiële vormen aan gaat nemen, de weersomstandigheden en met de eventuele binnenkomst van nieuwe virussen. De deskundigen schatten daarom in dat het risico vanaf half september daadwerkelijk gaat toenemen.

Een kanttekening daarbij is dat er tijdens het vogelgriepseizoen van 2017-2018 ook in de zomer (augustus 2018) met HPAI H5N6 besmette wilde eend en een Bruine kiekendief (september 2018) zijn gevonden. Vervolgens waren er in het daaropvolgende herfst/winterseizoen geen besmettingen op pluimveebedrijven. In andere jaren werden de eerste besmettingen in pluimveebedrijven waargenomen vanaf oktober¹. Doordat het virus nu is aangetoond op meerdere plaatsen in Nederland concluderen de deskundigen dat er een kans bestaat dat dit jaar het risico op uitbraken in pluimveebedrijven eerder verhoogd zal zijn op basis van de combinatie van verwachte migratiebewegingen en de recent gevonden besmettingen.

De deskundigengroep adviseert nu al een verhoogde alertheid. Zo kan er herinnerd worden aan de mogelijkheid van het rapporteren en insturen van doodgevonden vogels. Bij het insturen van vogels moet men wel de juiste voorzorgsmaatregelen nemen (persoonlijke beschermingsmiddelen gebruiken). Veehouders worden opgeroepen om de voorgeschreven bioveiligheidsmaatregelen strikt te blijven nemen. Daarnaast worden veehouders en dierenartsen opgeroepen alert te zijn op de eerste tekenen van een mogelijke vogelgriepinfectie (zoals verhoogde uitval en klinische symptomen).

Vraag 4

Hoe schat u op dit moment de kans in op besmetting van pluimveebedrijven met H5 in regio 8 waar besmetting is gevonden (Overijssel) en in de andere regio's in Nederland ten opzichte van de risicoanalyse van juli 2021?

Er is geen reden om aan te nemen dat het risico van deze specifieke regio hoger zou moeten worden ingeschat dan andere regio's op basis van deze besmetting. Er vindt in deze regio wel graanproductie plaats, die nu van het land afgehaald wordt. Dat zou een aantrekkingskracht kunnen hebben op (water)vogels die op oogstresten foerageren. Maar verder lijkt de directe omgeving van de locatie bij Heeten niet bijzonder aantrekkelijk voor wilde watervogels.

¹ Tussen de daadwerkelijke besmetting en het detectiemoment zit over het algemeen een paar weken. Dus dat zou betekenen dat er ook in andere jaren al eerder, bijvoorbeeld vanaf half september, insleep van AI heeft plaatsgevonden.